

Crònica

L'home que mai tenia un no

El 23 d'abril va morir, als 83 anys, Antoni M. Rigau i Rigau, cronista oficial de la ciutat de Banyoles, cofundador de l'actual *Revista de Banyoles* i autor de llibres i d'innombrables treballs sobre la història i la vida de la capital del Pla de l'Estany.

Em consta que l'historiador Jordi Galofré prepara un recull de l'obra del traspassat cronista de Banyoles Antoni M. Rigau. No ho tindrà fàcil, en Galofré. Entre d'altres coses perquè el cronista, tal com va dir algú, «no tenia mai un no».

Aquest factor, sumat a una capacitat de treball quasi nipona, fan de Rigau, si més no, un autor d'obra tan prolífica com dispersa. Un dels seus llibres permet dimensionar el món Rigau: *Gent i fets* (magníficament compilat per la filòloga Dolors Torrent) mostra l'habilitat del seu autor per traslladar-nos al passat, el seu bon ús de l'anècdota i la facècia i, per damunt de tot, una descomunal capacitat memorialística. L'home que ens ha deixat —el Cronista o en Parrasa, com popularment se'l coneixia— va combinar, de ben jove, dues disciplines avui en franca extinció: l'observació i la capacitat d'escoltar. El noi que deambulava per la rellotgeria familiar, a la plaça Major, va retenir en la teranyina de la seva memòria les estampes d'una Banyoles antiga, d'un lloc que era una mixtura de vila industriosa liberal i de poble rural de regust carlí. Els homes, les vestimentes, les paraules i els gestos van quedar atrapats en algun lloc de l'inconscient del cronista i ell, més tard, va transmetre'ns aquells

Antoni M. Rigau i Rigau, cronista oficial de Banyoles.

instants, amb la seva ploma i també amb la seva amena verbola. Llegir-lo o escoltar-lo era, moltes vegades, entrar a la màquina del temps i tornar a aquell país banyolí que ja no hi és, però que hi va ser. Segurament li van faltar, en algunes ocasions, el mètode i el rigor de l'historiador. Però ell tampoc ho va pretendre; sabia col·locar-se en el seu lloc, sabia quins eren els seus límits i, per damunt de tot, sabia quines eren les seves armes: una escriptura àgil, un sentit de l'humor a prova de bomba i aquella pinzellada d'anècdotes amb què coronava tots els seus textos. No va ser mai un cronista embafador o un historiador de carrinclonada. Per damunt de tot va ser un tipus obert, de tracte generós i, al capdavant, un escriptor popular. Era per això, sens dubte, que les entitats i les associacions s'hi atansaven i, sense embuts, li demanaven un

article o un comentari. És per això, és clar, que Jordi Galofré tindrà una bona feina per recopilar tot el que va escriure l'home que no tenia mai un no.

Miquel Aguirre

El llenguatge i el seu futur

El 4 d'abril el prestigiós intel·lectual George Steiner va oferir una conferència a l'Aula Magna de la Universitat de Girona, convidat per la Càtedra d'Art i Cultura Contemporànies, que dirigeix la professora M. Josep Balsach.

En la conferència, que duia per títol «Does language have a future?», Steiner va insistir en algunes de les idees fonamentals del seu pensament. Per fer-ho va començar amb una reflexió sobre l'origen del llenguatge, i va plantejar-ne les hipòtesis principals que es discuteixen actualment: la teoria marxista, segons la qual el llenguatge neix del cant dels treballadors, l'innatisme de Noam Chomsky, les tesis dels paleontòlegs sobre els canvis experimentats per la laringe a finals de l'era glacial i la teoria més improbable des d'un punt de vista científic, però la més fascinant per a un humanista com ell: «Al principi era el Verb», o la llengua com a do de Déu; i de fet és així, com un regal diví, que interpreta Steiner el mite de Babel, que va deixar com a llegat als homes la diversitat de parles. D'aquesta consideració de la diversitat lingüística com a riquesa neix una

de les idees més importants del seu pensament, o sigui, la reflexió sobre la pèrdua que experimentem cada vegada que una llengua mor: la desaparició d'un llenguatge comporta la desaparició d'un món, d'una manera d'entendre la vida, d'una forma de relacionar-se (fins i tot sexualment). Cada llengua ens porta una possibilitat d'entendre el món, i justament per això no ens podem permetre prescindir-ne.

Tot seguit es va preguntar també per allò que més clarament distingeix el llenguatge humà dels altres codis de comunicació, i va situar la diferència en la capacitat de mentir (i per tant de fer ficció, d'inventar, i d'escriure literatura) i de parlar del futur (fins i tot per construir frases tan inversemblants com «què passarà el dia després del nostre funeral»). Precisament, és a partir de la idea de la fe en el futur

que Steiner proposa una possible explicació del perquè de la primacia abassegadora (i a través de les noves tecnologies, cada vegada més) de l'anglès americà en el món actual, amb l'espanyol com a única possibilitat d'alternativa: els Estats Units, diu Steiner, són un poble que té un contracte amb l'esperança, són optimistes i pensen que els seus fills faran les coses millor que ells; a Europa, en canvi, la visió del món és molt més pessimista. A l'hora de triar una llengua s'opta per aquella, com l'anglès dels EUA, que sembla oferir en si mateixa una promesa de futur, i que a diferència d'altres (com l'anglès d'Anglaterra, per exemple, o el francès) és un idioma democràtic, sense classes, que permet fer errors i que no discrimina. És clar que també cal preguntar-se de quin anglès parlem, tenint en compte que els estudis han demostrat que de 300.000 paraules se n'utilitzen unes 600 en el dia a dia, que emprar frases subordinades es considera massa elitista, o que parlar malament, justament per aquesta democràcia a què fèiem referència, s'ha convertit en un avantatge.

Steiner va acabar la seva conferència explicant la següent història: en un camp de concentració, un presoner jueu s'estava morint literalment de set quan se li va acostar un dels guardes del camp amb una ampolla d'aigua, i davant seu, molt lentament, la va vessar tota a terra i lluny del seu abast. El presoner li va preguntar: «Per què?», i la resposta del guarda va ser, senzillament, «En aquest món no hi ha un perquè». Arribats en un estadi on el *logos* no ens serveix per

explicar el perquè de les nostres pròpies accions, estem en el temps de l'*epilogos*, després del *logos*, i per tant en un espai on el raonament i la paraula potser ja no ens serveixen de res. Tot i això, Steiner va voler ser optimista i va acabar la seva conferència amb l'advertència als joves que estiguessin alerta, perquè tot i la seva incertesa, o potser precisament per això, el futur que ens espera no pot ser més excitant.

M. Lluïsa Faxedas Brujats

Art i religió al segle XXI

Art sacre gironí d'ahir i d'avui. Exposició al Museu d'Art de Girona. Generalitat de Catalunya, Diputació de Girona, Bisbat de Girona. Del 7 d'abril al 8 de juliol del 2001.

Al llarg de segles, l'Església catòlica ha vinculat creació artística amb religió i societat. El poder de les burgesies, dels estats-nació i la gradual laïcització van modificar aquesta situació. El nou panorama resultant exigeix la readaptació de la religió i de l'art que se'n deriva. Aquesta és l'arriscada aposta que va llençar Joan Pau II l'any 2000, i el Bisbat de Girona s'ha fet seva la iniciativa amb l'exposició *Art sacre gironí d'ahir i d'avui*.

Sense menystenir l'ahir, sorprèn agradablement l'avui, la part final de la mostra, on els artistes gironins transmeten la seva manera d'entendre el fet religiós. I sorprèn perquè alguns creadors assoleixen un missatge sacre de gran qualitat a través d'elements contemporanis: els colors trenquen un paisatge per

George Steiner a l'Aula Magna de la UdG.

